

DE WERKPLAATSKLAS

Enkele indrukken

In het Technisch Instituut Glorieux te Oostakker werkt men in de lagere beroepsafdeling al drie jaar met werkplaatsklassen. Ik ging er de sfeer opsnuiven en eens praten met de leraar Nederlands en een paar leerlingen.

Al is de school met de verschillende ateliers me niet volledig vreemd, toch is een ruimte waarin atelier, klas, praat- en leeshoek verenigd zijn wel iets aparts.

De leerlingen vinden het handig om al hun materiaal en boeken bij de hand te hebben in eenzelfde lokaal dat ze duidelijk als het hunne beschouwen en waarvoor ze dan ook veel zorg dragen. Als bezoeker voel je je aanvankelijk een beetje een indringer in die eigen werkruimte. Dat gevoel verdwijnt evenwel vlug door de spontaneïteit waarmee de leerlingen je uitleggen waar ze mee bezig zijn. De aanwezigheid van een toevallige bezoeker werkt dus geenszins remmend. De meeste leerlingen werken gewoon door aan de draaibank, een paar komen wat dichterbij en tonen hoe je een bankschroef maakt.

De leerlingen stellen het op prijs dat niet alleen de praktijkleraar belangstelling heeft voor wat ze doen en ze appreciëren de interesse van de leraar Algemene Vakken (AV) die tijdens de praktijkles meewerkt. Hij geeft toe dat hij van hen nog iets kan leren en dat de leerlingen altijd bereid zijn een handje toe te steken ("Meneer kan ik helpen?" of "Kom ik zal dat wel doen."). Tijdens het werk is er ook tijd voor een praatje, zodat de band leraar-leerling nauwer wordt. Men leert elkaar op een andere manier kennen. De relatie is minder op autoriteit gebaseerd en is menselijker.

In het traditionele klassysteem daarentegen is het niet mogelijk om in een paar uurtjes Nederlands de leerlingen echt goed te leren kennen en het is ondermeer daardoor moeilijk om hen te motiveren. In de werkplaatsklas is dat anders: "Je krijgt soms de indruk dat ze meedoen voor mij." (lk) "Hier kunt ge tenminste eens met uw meester praten." (ll).

De verstandhouding van wederzijdse aanvaarding en waardering maar vooral de thematische werkwijze maken het gemakkelijker om de leerlingen warm te krijgen voor AV. Van echt projectonderwijs kan men hier niet spreken, maar men probeert toch zoveel mogelijk vakoverschrijdend te werken. De leraars AV (Nederlands, Wiskunde, Godsdienst, Actuele problemen en in sommige afdelingen Frans) werken samen een thema uit. Zwakkere leerlingen kunnen tijdens

de uren praktijk gemakkelijk individueel worden bijgewerkt. Er wordt ook veel aan groepswork gedaan waarbij de praktijkleraren worden ingeschakeld. Zij helpen de groepen begeleiden. Door die dubbele aanwezigheid van leerkrachten (leraar AV in de praktijkles, praktijkleraar in de les AV) is iedereen op de hoogte van het totale klasgebeuren, zodat een optimale wisselwerking en vakintegratie mogelijk zijn. Het veronderstelt natuurlijk wel een nauwe samenwerking tussen de leerkrachten.

De leerlingen zijn heel positief over de thema's omdat ze in hun belangstellingssfeer liggen (reizen, film, voeding enz) en ook omdat ze praktisch gericht zijn; ze kunnen zelf iets doen (opzoeken in naslagwerken, informatie verzamelen, uitstapjes enz.). "Bij het thema reizen leert ge afstanden berekenen, treingidsen gebruiken, geld omrekenen. Ge weet wat sommige woorden willen zeggen en hoe ge uw plan moet trekken op reis." (11).

Als een thema is afgewerkt, vullen de leerlingen een evaluatieve vragenlijst in (wat vond je interessant ? Waarover had je liever meer gehoord ? Hoe was de houding van de leraar ?). Op die manier worden ze gestimuleerd om kritisch na te denken over wat ze doen. Ze leren hun kritiek te motiveren en hun mening schriftelijk te formuleren.

In de lessen Nederlands wordt evenwel vooral de nadruk gelegd op mondelinge taalvaardigheid. Dat de leerlingen mondig zijn en geen spreekangst hebben, valt een bezoeker zeker op (en dat is niet ironisch bedoeld). Door het thematisch werken en het groepswork krijgen de leerlingen immers geregeld de kans om zich uit te drukken, hun mening naar voren te brengen en zaken met elkaar te bespreken. Daarnaast is er elke week een kringgesprek dat zowel de leerkrachten als de leerlingen noodzakelijk vinden en waarvoor ze zelfs bereid zijn andere activiteiten (zelfs een uitstap voorzien in het thema) uit te stellen. Tijdens het kringgesprek worden de problemen die zich in de afgelopen week hebben voorgedaan of de grieven die op de muurkrant werden opgetekend, besproken en, in de mate van het mogelijke, uitgepraat. De leerlingen geven toe dat ze daarbij soms hard zijn voor elkaar en voor de leraars, maar ze ervaren het toch positief omdat "ge niets opkropt", "er naar u geluisterd wordt" (11n) en "op die manier veel agressie vermeden kan worden." (1k). Zo'n open gesprek is pas mogelijk in een klimaat van verdraagzaamheid en onderlinge waardering. De leerlingen moeten ervaren dat ze au sérieux genomen worden. Als leerkracht moet je wel kritiek kunnen verdragen en verwerken.

Uiteindelijk blijkt toch dat in zo'n klimaat het aantal tuchtproblemen vermindert en de leerkrachten minder

"last van zenuwen en stress" hebben omdat "de leerlingen opener en gewilliger zijn. Het is nog altijd een karwei maar het is veel aangenameer voor ons." (lk). Ook de meeste leerlingen komen weer graag naar school; "je hoort dat van de ouders ook dat ze geen problemen meer hebben om hen door te sturen naar school."

Het systeem van werkplaatsklassen heeft dus zeker een positieve invloed op de mentaliteit van de beroepsleerlingen. Doordat ze meer gemotiveerd zijn, individueel gevolgd en bijgewerkt worden, verbeteren hun prestaties (Die persoonlijke evolutie kunnen de leerlingen volgen op een prikbord.) Het valt natuurlijk af te wachten of die leerlingen bij overschakeling naar het VBSO zullen aarden in een gewoon klassysteem als daarin niet de middelen en mogelijkheden voorzien zijn om een gunstig en stimulerend werkklimaat te creëren.

(Met dank aan Jan Bombeke, leraar Nederlands en de leerlingen van de derde L.S.B. mechanica)

Marie-Anne Baert, Rijakker 22, 9910 Gent.